

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 232/09-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. novembra 2009 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti M. B., Ž., zastúpenej advokátom JUDr. P. D., Ž., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Čadca v dedičskom konaní vedenom pod sp. zn. D 1009/93 a v dedičskom konaní vedenom pod sp. zn. D 765/85 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Čadca v dedičskom konaní vedenom pod sp. zn. D 1009/93 a v dedičskom konaní vedenom pod sp. zn. D 765/85 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Čadca p r i k a z u j e v dedičskom konaní vedenom pod sp. zn. D 1009/93 a v dedičskom konaní vedenom pod sp. zn. D 765/85 konať bez zbytočných priet'ahov.

3. M. B. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 10 000 € (slovom desaťtisíc eur), ktoré j e Okresný súd Čadca p o v i n n ý jej zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Čadca j e p o v i n n ý uhradiť M. B. trovy právneho zastúpenia v sume 245,70 € (slovom dvestoštyridsaťpäť eur a sedemdesiat centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. P. D., Ž., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 232/09-11 zo 17. augusta 2009 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. B., Ž. (ďalej len „sťažovateľka“), doručenú 10. júna 2009, ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v dedičskom konaní vedenom pod sp. zn. D 1009/93 a v dedičskom konaní vedenom pod sp. zn. D 765/85.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla:

„Sťažovateľka je účastníčkou dedičských konaní po svojich zomrelých rodičoch A. O., rod. O. a Š. O. Obe dedičské konania sú vedené na Okresnom súde v Čadci, ktorý poveril prejednáváním súdneho komisára notárku JUDr. L. K... Po A. O. ide o dodatočné

dedičské konanie pod č. D 1009/93, Dnot 142/96, začaté z podnetu súrodencov a po Š. O. sa jedná o základné dedičské konanie vedené pod D 765/85, Dnot 250/96.

Ako je zrejmé už z číselného označenia uvedených dedičských konaní po A. O. sa konanie vedie od roku 1993 a po Š. O. od roku 1985.

V dedičskom konaní po A. O. rozhodol prvý krát Okresný súd v Čadci dňa 3. 12. 1999 uznesením č. k. D 1009/93-138, Dnot 142/96 a taktiež po Š. O. rozhodol dňa 3. 12. 1999 uznesením č. k. D 765/85-202, Dnot 250/96... Podaním zo dňa 20. 9. 1999 sťažovateľka ako dedička podala sťažnosť na prietahy v dedičskom konaní a na postup súdneho komisára - notárky JUDr. L. K...

Nasledovalo rozhodnutie Krajského súdu v Žiline a to Uznesenie sp. zn. 9 Co 981/00 zo dňa 31. 5. 2001, ktorým rozhodnutie Okresného súdu v Čadci v dedičskom konaní po poručiťelke A. O. zo dňa 3. 12. 1999 bolo zrušené a vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie...

Uznesením sp. zn. 9 Co 571/00 zo dňa 16. 5. 2001 bolo rozhodnutie Okresného súdu v Čadci v dedičskom konaní po Š. O. zo dňa 3. 12. 1999 zrušené a vrátené na ďalšie konanie...

V dedičskom konaní po neb. A. O. vedenej pod č. D 1009/93 notárka ako súdny komisár uskutočnila pojednávanie dňa 25. 11. 2003, ale rozhodla až 29. 9. 2004... Uznesenie Okresného súdu v Čadci sp. zn. D 1009/93, Dnot 142/96 zo dňa 29. 9. 2004, po napadnutí odvolaním zo strany sťažovateľky ale aj ďalšieho z dedičov bolo Uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 9 Co D 134/2005 zo dňa 15. 12. 2006 zrušené a vec vrátená Okresnému súdu v Čadci na ďalšie konanie.

Od tejto doby už ubehli tri roky a vec dodatočného prejednávania dedičstva po A. O. rod. O. vedená pod č. D 1009/93, Dnot 142/96 na Okresnom súde v Čadci a u súdneho komisára JUDr. L. K... nie je skončená. Naposledy dedičia boli predvolaní na Notársky úrad v T. dňa 27. 4. 2009 a napriek vyjadreniu sťažovateľky zo dňa 13. 5. 2009, ktorého obsahom bola aj sťažnosť na prietahy v konaní, dedičské konanie skončené nie je.

Pokiaľ sa týka základného dedičského konania po Š. O. vedenom na Okresnom súde v Čadci pod č. D 765/85, Dnot 250/96 od zrušenia veci Krajským súdom v konaní 9 Co 571/00 zo dňa 16. 5. 2001, účastníci dedičského konania boli predvolaní na deň 27. 4.

2009, ale dedičské konanie skončené nie je. Sťažovateľka podala vyjadrenie na Notárskom úrade v T. dňa 13. 5. 2009 aj v tejto veci, kde poukázala na prietahy v konaní...

V oboch konaniach už v čase rozhodnutia Krajského súdu v Žiline bol dostatok dôkazov a dokladov potrebných k rozhodnutiu, ale k dnešnému dátumu sa tak nestalo.

Sťažovateľka navrhla ústavnému súdu, aby o jej sťažnosti rozhodol týmto nálezom:

„Základné právo sťažovateľky M. B. rod. O. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR postupom Okresného súdu v Čadci v konaní sp. zn. D 1009/93 a D 765/85 bolo porušené.

Okresnému súdu v Čadci na prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. D 1009/93 a D 765/85 konal bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľke M. B. sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie ako náhrada nemajetkovej ujmy 15 000,- €, ktoré jej je Okresný súd v Čadci povinný vyplatiť v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

Okresný súd v Čadci je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia vo výške 654,- €, na účet právneho zástupcu advokáta JUDr. P. D., vedený v... do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

Ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľky a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu okresného súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti. Právny zástupca sťažovateľky a predseda okresného súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, preto ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

Vyjadrenie predsedu okresného súdu sp. zn. Spr. 1245/09 zo 17. septembra 2009, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 28. septembra 2009, obsahuje chronologický priebeh dedičského konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. D 1009/93 (o prejednaní dedičstva po poručiiteľke A. O.). Predseda okresného súdu k tomuto dedičskému konaniu uviedol: „... predmetné dedičské konanie je skutkovo náročné, bolo potrebné vykonať

rozsiahle šetrenie majetku, ktorý nebol prejednaný, vznikali spory dedičov o zaradenie hnutelných a nehnuteľných vecí do predmetu dedenia.

Vo veci boli spôsobené prieťahy v konaní aj zo strany sťažovateľky, ktorá i keď prevzala predvolanie na pojednávanie, na tieto sa nedostavovala. Ak súdna komisárka vo veci rozhodla, po doručení uznesenia účastníci konania podávali odvolanie, spis bol predkladaný na krajský súd na rozhodnutie o podaných odvolaniach, čo malo tiež vplyv na prieťahy v konaní.“

Kedže vyjadrenie predsedu okresného súdu zo 17. septembra 2009 neobsahuje žiadne stanovisko k priebehu ďalšieho sťažovateľkou namietaného dedičského konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. D 765/85, ústavný súd opätovne vyzval predsedu okresného súdu na vyjadrenie aj k tomuto dedičskému konaniu.

Ďalšie vyjadrenie predsedu okresného súdu sp. zn. Spr 1452/09 z 15. októbra 2009, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 22. októbra 2009, obsahuje chronologický priebeh dedičského konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. D 765/85 (o prejednaní dedičstva po poručiťovi Š. O.). Predseda okresného súdu v nadväznosti na chronologický opis jednotlivých úkonov k tomuto dedičskému konaniu uviedol: *„Vzhľadom na vyššie uvedené konštatujem prieťahy v konaní.“*

Ústavný súd zo súvisiacich súdnych spisov okresného súdu sp. zn. D 1009/93 a sp. zn. D 765/85 zistil priebeh a stav konania. Prehľad úkonov okresného súdu ním vykonaných v označených dvoch dedičských konaniach sa zhoduje s tým, čo vyplýva zo zistení ústavného súdu. Pri celkovom hodnotení prieťahov konania však ústavný súd bral do úvahy všetku dokumentáciu obsiahnutú v predložených spisoch a všetky okolnosti, ktoré z nej vyplývali.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy [čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“)] vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre

sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

Pokiaľ ide o kritérium zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že z hľadiska potreby zisťovania faktického stavu a predmetu dedičstva sa konanie dá považovať po vecnej stránke za zložitejšie. Dedičské konania tohto typu tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, výklad a používanie právnej úpravy v dedičských veciach sú stabilizované, a preto ich z právneho hľadiska nemožno považovať za zložité.

Na zložitost' veci poukázal aj okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľky, a to v časti namietaného priebehu dedičského konania sp. zn. D 1009/93 (o prejednaní dedičstva po poručiťelke A. O.). Ústavný súd dospel k záveru, že faktická zložitost' veci mohla mať vplyv na doterajší priebeh a dĺžku oboch posudzovaných dedičských konaní, ale neospravedlňuje doterajšie neprimerané dlhé trvanie oboch posudzovaných konaní bez ich právoplatného skončenia.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd hodnotil správanie sťažovateľky ako také, ktoré len čiastočne prispelo k doterajšej dĺžke

oboch posudzovaných dedičských konaní pred okresným súdom, resp. také, ktoré tieto konania spomalilo a predĺžilo (opakovaná neúčast' sťažovateľky na nariadených pojednávaniach a pod.).

Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku jeho postupu došlo k porušeniu uvedeného základného práva, ústavný súd zistil, že to tak je, a to napriek skutočnosti, že plynulému postupu nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04). Ústavný súd zároveň pri posudzovaní prihliadal aj na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého, len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Ústavný súd už v rámci svojej predchádzajúcej rozhodovacej činnosti judikoval, že úkony notára ako súdneho komisára v konaní o dedičstve sú úkonmi súdu, a preto aj nimi možno spôsobiť zbytočné priet'ahy, za ktoré nesie zodpovednosť všeobecný súd (III. ÚS 47/00).

Ústavný súd so zreteľom na všetky uvedené skutočnosti konštatoval, že dedičské konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. D 1009/93 ani po viac ako 16 rokoch nie je právoplatne skončené a dedičské konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. D 765/85 nie je právoplatne skončené ani po viac ako 24 rokoch.

Nečinnosť a najmä neefektívna činnosť okresného súdu však charakterizuje obe posudzované konania ako celok (celková dĺžka konania v trvaní viac ako 16 rokov vo veci sp. zn. D 1009/93 a v trvaní viac ako 24 rokov vo veci sp. zn. D 765/85), a preto ústavný súd nepovažoval za potrebné hodnotiť v uvedených konaniach sporadické úkony súdu (opätovné nariad'ovanie a odročovanie pojednávania, žiadosti o listiny k ustáleniu predmetu dedičstva v priebehu celého obdobia doterajšieho konania, zrušenie rozhodnutí okresného súdu odvolacím súdom a vrátenie veci na ďalšie konania, atď.).

Keďže okresný súd ani v období, počas ktorého konal, neurobil úkony, ktoré by účinne smerovali k rozhodnutiu vo veci samej, ústavný súd rozhodol, že v konaní vedenom pod sp. zn. D 1009/93 ako aj v konaní vedenom pod sp. zn. D 1009/93, bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd hodnotil celé obdobie konaní, ale mohol vziať do úvahy len obdobie po 15. februári 1993 (I. ÚS 10/93).

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťúčinenia.

V súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby v dedičských konaniach vedených pod sp. zn. D 1009/93 a sp. zn. D 765/85 konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha finančného zadosťúčinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťúčinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťúčinenia v sume 15 000 € (450 000 Sk) z dôvodov uvedených v sťažnosti poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na celkovú dobu oboch posudzovaných dedičských konaní, zohľadňujúc povahu veci, ako aj čiastočne pasívny prístup sťažovateľky k prejednaniu dedičstva po poručiťoch ústavný súd považoval priznanie sumy 10 000 € sťažovateľke za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyčíslil trovy konania za dva úkony právnej pomoci podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [vypočítané zo základu priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2008 v sume 695,41 € (20 950 Sk)], t. j. 2-krát 115,90 € (3 491,60 Sk) a 2-krát 6,95 € (209,40 Sk) za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné. Trovy právneho zastúpenia boli priznané v celkovej sume 245,70 € (7 402 Sk).

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. novembra 2009